

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ saptasāṣṭitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptasāṣṭitamah sargaḥ ॥

mārkaṇḍēyaprabhṛtimunibhirmantribhiśca rājānaṃ vinā
dēśasya bhāviniduravasthāṃ varṇayitvā kamapi rājapadē
pratiṣṭhāpayituṃ vasiṣṭhaṃ pratyānurōdhaḥ.

ākranditā nirānandā
sāstrakaṇṭhajanāvilā |
ayōdhyāyāmatatā
sā vyatīyāya śarvarī || 2.67.1 ||

vyatītāyāṃ tu śarvaryā -
mādityasyōdayē tataḥ |
samētya rājakartāraḥ
sabhāmīyurdvijātayaḥ || 2.67.2 ||

mārkaṇḍēyō'tha maudgalyō
vāmadēvaśca kaśyapaḥ |
kātyāyanō gautamaśca
jābālīśca mahāyaśāḥ || 2.67.3 ||

ētē dvijāḥ sahāmātyaiḥ
pṛthagvācamudīrayan |

vasiṣṭhamēvābhimukhāḥ

śrēṣṭham rājapurōhitam || 2.67.4 ||

atītā śarvarī duḥkham

yā nō varṣaśatōpamā |

asmin pañcatvamāpannē

putrasōkēna pārthivē || 2.67.5 ||

svargasthaśca mahārājō

rāmaścāraṇyamāśritaḥ |

lakṣmaṇaścāpi tējasvī

rāmēṇaiva gataḥ saha || 2.67.6 ||

ubhau bharataśatrughnau

kēkayēṣu parantapau |

purē rājagṛhē ramyē

mātāmahanivēśanē || 2.67.7 ||

ikṣvākūṇāmihādyāiva

kaścid rājā vidhīyatām |

arājakaḥ hi nō rāṣṭraḥ

vināśaḥ samavāpnuyāt || 2.67.8 ||

nārājakē janapadē

vidyunmālī mahāsvanaḥ |

abhivarṣati parjanyaō

mahīṃ divyēna vāriṇā || 2.67.9 ||

nārājakē janapadē

bījamuṣṭiḥ prakīryatē |

nārājakē pituḥ putrō

bhāryā vā vartatē vaśē || 2.67.10 ||

arājakē dhanam nāsti

nāsti bhāryāpyarājakē |

idamatyāhitaṃ cānyat

kutaḥ satyamarājakē || 2.67.11 ||

nārājakē janapadē

kārayanti sabhāṃ narāḥ |

udyānāni ca ramyāni

hr̥ṣṭāḥ puṇyagr̥hāni ca || 2.67.12 ||

nārājakē janapadē

yajñāśilā dvijātayaḥ |

satrāṇyanvāsatē dāntā

brāhmaṇāḥ saṃśītavratāḥ || 2.67.13 ||

nārājakē janapadē

mahāyajñēṣu yajvanaḥ |

brāhmaṇā vasusampūrṇā

viśṛjantyāptadakṣiṇāḥ || 2.67.14 ||

nārājakē janapadē

prahr̥ṣṭanaṭanartakāḥ |

utsavāśca samājāśca

vardhantē rāṣṭravardhanāḥ || 2.67.15 ||

nārājakē janapadē

siddhārthā vyavahāriṇaḥ |

kathābhirabhirajyantē

kathāsīlāḥ kathāpriyaiḥ || 2.67.16 ||

nārājakē janapadē

tūdyānāni samāgatāḥ |

sāyāhnē krīdituṃ yānti

kumāryō hēmabhūṣitāḥ || 2.67.17 ||

nārājakē janapadē

dhanavantāḥ surakṣitāḥ |

sēratē vivṛtadvārāḥ

kṛṣigōrakṣajīvinaḥ || 2.67.18 ||

nārājakē janapadē

vāhanaiḥ śīghravāhibhiḥ |

narā niryāntyaranyāni

nārībhiḥ saha kāmīnaḥ || 2.67.19 ||

nārājakē janapadē

baddhaghaṇṭā viṣāṇīnaḥ |

aṭanti rājamārgēṣu

kuñjarāḥ ṣaṣṭihāyanāḥ || 2.67.20 ||

nārājakē janapadē

śarān santatamasyatām |

śrūyatē talanirghōṣa

iṣvastrāṇāmupāsanē || 2.67.21 ||

nārājakē janapadē

vaṇijō dūragāmināḥ |

gacchanti kṣēmamadhvānaṃ

bahupaṇyasamācitāḥ || 2.67.22 ||

nārājakē janapadē

caratyēkacarō vaśī |

bhāvayannātmanā'tmānaṃ

yatra sāyaṃ gṛhō munīḥ || 2.67.23 ||

nārājakē janapadē

yōgakṣēmaḥ pravartatē |

na cāpyarājakē sēnā

śatrūn viśahatē yudhi || 2.67.24 ||

nārājakē janapadē

hr̥ṣṭaiḥ paramavājibhiḥ |

narāḥ saṃyānti sahasā

rathaiśca pratimaṇḍitāḥ || 2.67.25 ||

nārājakē janapadē

narāḥ śāstraviśāradāḥ |

saṃvadantōpatiṣṭhantē

vanēśūpavanēsu vā || 2.67.26 ||

nārājakē janapadē

mālyamōdakadakṣiṇāḥ |

dēvatābhycanārthāya

kalpyantē niyatairjanaiḥ || 2.67.27 ||

nārājakē janapadē

candanāgururūṣitāḥ |

rājaputrā virājantē

vasantē iva śākhinaḥ || 2.67.28 ||

yathā hyanudakā nadyō

yathā vāpyatrṇaṃ vanam |

agōpālā yathā gāva -

stathā rāṣṭramarājakam || 2.67.29 ||

dhvajō rathasya prajñānaṃ

dhūmō jñānaṃ vibhāvasōḥ |

tēṣāṃ yō nō dhvajō rājā

sa dēvatvamiṭō gataḥ || 2.67.30 ||

nārājakē janapadē

svakaṃ bhavati kasyacit |

matsyā iva janā nityaṃ

bhakṣayanti parasparam || 2.67.31 ||

yē hi sambhinnamaryādā

nāstikāśchinnasaṃśayāḥ |

tē'pi bhāvāya kalpantē

rājadaṇḍanipīditāḥ || 2.67.32 ||

yathā dṛṣṭiḥ śarīrasya

nityamēva pravartatē |

tathā narēndrō rāṣṭrasya

prabhavaḥ satyadharmayōḥ || 2.67.33 ||

rājā satyaṃ ca dharmāśca

rājā kulavatāṃ kulam |

rājā mātā pitā caiva

rājā hitakarō nṛṇām || 2.67.34 ||

yamō vaiśravaṇaḥ śakrō

varuṇāśca mahābalaḥ |

viśiṣyantē narēndrēṇa

vṛttēna mahatā tataḥ || 2.67.35 ||

ahō tama ivēdaṃ syā -

nna prajñāyēta kiñcana |

rājā cēna bhavēllōkē

vibhajan sādhasādhanī || 2.67.36 ||

jīvatyapi mahārājē

tavaiva vacanaṃ vayam |

nātikramāmahē sarvē

vēlāṃ prāpyēva sāgaraḥ || 2.67.37 ||

sa naḥ samīkṣya dvijavarya vṛttaṃ

nṛpaṃ vinā rājyamarāṇyabhūtam |

kumāramikṣvākusutaṃ vadānyaṃ

tvamēva rājānamihābhiṣiñca || 2.67.38 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye

ayōdhyākāṇḍē saptaśaṣṭitamaḥ sargaḥ ||